

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1954
ИЮНЬ
19
СУББОТА
№ 122 (3059)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА:

Эш П. Г. Москатовту Ленин орден-биле шаңнаар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыгы (1 арын).
Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинге, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге (1 арын).
ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XI съездиниң хагдынганы (1 арын).
Колхозчу малчыларда (1 арын).
П. Александров. — Чогаадыкчы марксизминиң шыларангай чогаалы (2 арын).
Чехословакияның Коммунистг партиязының X съездинге 1954 чылдың июнь 12-де эш Н. С. Хрущевтуң чугаазы (3—4 арын).

Чехословакияның Коммунистг партиязының X съездин (4 арын).
Кур-нуң Улустуң Төп чазак чөвүлелинде (4 арын).
Польшада улус өөредилгези (4 арын).
Мендес-Франстың медегели (4 арын).

НОМ — БИЛИГЛЕРНИҢ ҮНЕР ДӨЗҮ

Коммунистг интиледик тургузукчузу—совет улустуң материалдык чаагайжылгазын соксаал чок экижидерин болгаш культурулук деңгелин өстүрерин бистик алдарык партияныс бодунуң дээди хоойлузу кылдыр санап турар. Биндыг улуг сорулганы бодунуң мурунуга шыңгызы-биле салгаш, Коммунистг партия ооң амьдыралга чедишкенин ботташтырганын чайгылыш чокка чедип ап турар. Ам чурттуң бүгү булуңларыга, чеди болгаш ортумак школаларына, культура-чырыдышкын албан черлеринге, эмнелгелериниң четкизи-биле шыва алдынганы ооң тодарык бадтыкалы болуп шыдаар. СЭКП-ниң XIX съездиниң шийтпирлеринде айтылган—бүгү-ниттиниң ортумак болгаш политехниктиг өөредилгези ам эвилелдешкен база автоном-нуг республикаларның найыспалдарында, крайлар, областтарның база улутпунуң төвтеринде бодунуң чедишкенин ботташтырганын эгезин алган.

Нитилелдик кижигүннери ооң хөгжүлдесиниң идеялык ажалдакчылары болдурарына болгаш оларның куш база угаан аргаларының бүгү талаалыг хөгжүлдесин хандыраарына совет ном чогаал чугула рольду ойноп турар. Бистик чуртта ном чогаал хоорай, көдээниң ажалчы чонунуң амьдыралыныче ханымчы-биле сиңигип киргеш, билиглерни шийгээдириниң төгүмөс үндесин апарган. Ооң чижээн 30 ажыг чылдар бурунгаар үжүк-бичкин беэни чок, дүмбей караңгыга туттуруп чоран тыва улустуң номга хандыкшылы улгадып, марксизм-ленинизмниң чогаалдарын, орус болгаш совет культураның алдын эргинези—чечен чогаалдарына база көдээ ажил-агыйның, техниканың литератураларың чүгүлө төрөөн дыйдышкынына эвес, харын орус дылга беэни өөренип тавыштар, оларда билиглерни шийгээдип алып аргалык болганындан көрүп болур.

Лаева, Умных оларның дуржулгазы чугаалап турар.

Чурттакчы чонунуң ортузунга ном садыглаашкынында чамдык чедишкенин-биле чергелештир четпестер база хөй. Көдээ черлерде ном магазиннериниң элээн хөйү таарымчалык оран-бажың-биле хандырттымаан. Ылангыя Барың-Хемчик, Сүт-Хөл, Тес-Хем районнарың ном магазиннери каш чылды улаштыр чөгөнчиг бичин өрээлчигештерге ажалдап келген. Бо байдал оларның таарымчалыг ажалдаарына шаптык болуп турар.

Ном садыглаашкының чамдык ажалдакчылары ажалды чедишкенингиң организастап болурунун бодунар аргалары бар турбуже, чүгле оран-бажың сыңашпазына сылдап алгаш, магазиннери каш-каш холуктарда хаагыг тургузуп, ооң уламьдан ном садыглаашкының ай, квартал плаиннарың күүсетпейн баар чүүл бар. Чижээ, Барың-Хемчиктиң, Тес-Хемниң ном магазиннери сөөгү ийи—үш айларда орта ажалдавайы, каш-каш хүнерде хаагыг туруп келгени-биле эрткен беш айларның саарылга планын чүгле 42—66 хуу күүсеткенин.

Хереглел кооперациязының ажалдакчылары ном садыглаашкының чер-черге чедишкенингиң организастап шыдаар аргалык болгаш организастаар хүдээлгели-даа. Ынчаарга садыг ажалдакчыларының ортузунда ол чугула херекти чедир үнелес, номнар ам садыглаарындан шүүтүсүр чорук амдыгаа чедир үргүлчүлөнишаан. Областың хереглечилер эвилели ном садыглаашкын кооперациязындан бо чылын 40 муң рубльдиң номнарын ам садыглаар хүдээлгели тургаш, чүгле 24 муң рубльдиң номун садыглап тараткан. Олушкаш «Союзпечать» садыглаза чогуур номунуң чүгле 20 хире хуузуң күүсеткен. Ол организастаар билиглерниң үнөр дөзү, чонуну культурулук хереглелдериниң эң чугулазы—совет-ном чогаалды таралдыгазына шак ийи чыл шын эвес хамаарылгазын дүрген эдип, анаа идеялык киржир ужурулуг. Ажалчы чонга ном садыглаашкыны таарымчалыг организастаары областың профэвилел, комсомол организастаарының база чыгыне херээ болуп турбуже, олар анаа идеялык киржилгеден мынчага чедир дашкаар турбушаан турары окташын эвес.

Ном пропагандазы калбартыры, ылангыя политиктиг, чечен чогаал, көдээ ажил-агый, техниктиг литератураның ном бурунунуң ужуру-утказына хамаарышкан тайыбыр-масалыг ажал, делегелер болгаш номчулга конференциялары—массаның ортузунга совет ном чогаалдык чедишкенингиң неперээшкенин чугаа чокка хандыраар болгаш номга хандыкшылы өскүдөр. Ном садыглаашкының, культура албан черлериниң база кооперацияның ажалдакчылары, профэвилел, комсомол организастаары бо айтырыкже оңа кичээлгел салып, ону организастаарына активти калбаа-биле кирширтпээ чогуур.

Аныяк областың ажалчы чонунуң ортузунга совет ном чогаалдык неперээшкениң кол рольду ном садыглаашкының магазиннери ойноп келген. Оларның четкизи 1944 чылда турганындан барык 5 чыгам катап калбарган. Массаны коммунистг эзуга кижиздериниң чугула чепсээ номну пропагандалаары, ону садыглап тарадары областың ном садыглаашкың организастаары сөөгүлү үеде мурункузуңдан дээр шийтпирлеп турар апарган. Нити областың биле алырга бо чылдык беш айларның ном садыглаашкыны планы 104 хуу күүсетинген.

Чурттакчы чонуну калбак масса-зына ном пропагандазын шын организастап, номчукуларның негелдесин кичээлгелгел өөренип, чөп хандырып келгени-биле эки түнелдерин чедип ап турар ном магазиннери бисте эвээш эвес. Чижээ, Туранда, Таңдының Сосновка суурда ном магазиннери организастыг хемчеглерин чедишкенингиң чорудуп, боттарын долгандыр активти эвилелдеп, оларның күжүне чөп даянып тургаш, эрткен беш айларның ном садар планын 116—118 хуу чедир күүседип шыдааннар. Ол ышкаш ном садыглаашкының Кызылда төп магазини ай планнарын үргүлчү ажыг күүседип, салдып алыкчыларның санын сөөгү үеде үш чыгам катап өстүрген. Кым-на чөп-биле эки ажалдап, ооң негелдесин өөренип билирил, ном пропагандазының эң этиги аргаларың ажалдап турарыл, ында хүн санында хөй-хөй номнар саттынып турары ол магазиннериң эргелекчилери эштер Костенко, Ермо-

лаева, Умных оларның дуржулгазы чугаалап турар.

Чурттакчы чонунуң ортузунга ном садыглаашкынында чамдык чедишкенин-биле чергелештир четпестер база хөй. Көдээ черлерде ном магазиннериниң элээн хөйү таарымчалык оран-бажың-биле хандырттымаан. Ылангыя Барың-Хемчик, Сүт-Хөл, Тес-Хем районнарың ном магазиннери каш чылды улаштыр чөгөнчиг бичин өрээлчигештерге ажалдап келген. Бо байдал оларның таарымчалыг ажалдаарына шаптык болуп турар.

Ном садыглаашкының чамдык ажалдакчылары ажалды чедишкенингиң организастап болурунун бодунар аргалары бар турбуже, чүгле оран-бажың сыңашпазына сылдап алгаш, магазиннери каш-каш холуктарда хаагыг тургузуп, ооң уламьдан ном садыглаашкының ай, квартал плаиннарың күүсетпейн баар чүүл бар. Чижээ, Барың-Хемчиктиң, Тес-Хемниң ном магазиннери сөөгү ийи—үш айларда орта ажалдавайы, каш-каш хүнерде хаагыг туруп келгени-биле эрткен беш айларның саарылга планын чүгле 42—66 хуу күүсеткенин.

Хереглел кооперациязының ажалдакчылары ном садыглаашкының чер-черге чедишкенингиң организастап шыдаар аргалык болгаш организастаар хүдээлгели-даа. Ынчаарга садыг ажалдакчыларының ортузунда ол чугула херекти чедир үнелес, номнар ам садыглаарындан шүүтүсүр чорук амдыгаа чедир үргүлчүлөнишаан. Областың хереглечилер эвилели ном садыглаашкын кооперациязындан бо чылын 40 муң рубльдиң номнарын ам садыглаар хүдээлгели тургаш, чүгле 24 муң рубльдиң номун садыглап тараткан. Олушкаш «Союзпечать» садыглаза чогуур номунуң чүгле 20 хире хуузуң күүсеткен. Ол организастаар билиглерниң үнөр дөзү, чонуну культурулук хереглелдериниң эң чугулазы—совет-ном чогаалды таралдыгазына шак ийи чыл шын эвес хамаарылгазын дүрген эдип, анаа идеялык киржир ужурулуг. Ажалчы чонга ном садыглаашкыны таарымчалыг организастаары областың профэвилел, комсомол организастаарының база чыгыне херээ болуп турбуже, олар анаа идеялык киржилгеден мынчага чедир дашкаар турбушаан турары окташын эвес.

Ном пропагандазы калбартыры, ылангыя политиктиг, чечен чогаал, көдээ ажил-агый, техниктиг литератураның ном бурунунуң ужуру-утказына хамаарышкан тайыбыр-масалыг ажал, делегелер болгаш номчулга конференциялары—массаның ортузунга совет ном чогаалдык чедишкенингиң неперээшкенин чугаа чокка хандыраар болгаш номга хандыкшылы өскүдөр. Ном садыглаашкының, культура албан черлериниң база кооперацияның ажалдакчылары, профэвилел, комсомол организастаары бо айтырыкже оңа кичээлгел салып, ону организастаарына активти калбаа-биле кирширтпээ чогуур.

Культура эргелелиниң ном үндүрер чери сөөгүлү каш чылдарда Кызылда болгаш Москвага эвээш эвес өөредилге номнарын, политиктиг болгаш чечен чогаал, көдээ ажил-агый литератураларын хөй-хөй тиражтарга парлап үндүргөн. Оларның эвээш эвес кезин көдээ садыгларда, складтарда чыл-чылы-биле шыгжатынып чыктылар. Тыва колхозчуларның ортузунга ону чөп непередери, оларның эртем билиниң, культурулук деңгелиниң өзүлдезинге улуу-биле дузалаар.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинге ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге

ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XI съездин профэвилелдериниң 40 миллион кижигүннериниң мурунда Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинге болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге чүрөктүң ханызындан изиг байыр чедирип тур.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетиниң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң байырын съездиниң төлээлери профэвилелдериниң мурунда туруп турар сорулгалары күүседри дээш бедик харысалганы билпип, канчаар-даа аажок улуг өөрүшкүлүг сеткил-сагыжы-биле уткаан, ол байыр болза, профэвилелдериниң ажал-чорудулгазының, күрүне, ажал-агый болгаш культура тургузуушкунуң оларның ролюн бедидериниң дайыңчы программазын тодарып айткан.

Совет Эвилелиниң маадрылг ажалчы аргазын болгаш улусчу интеллигенциязын боттарының хүдээлгелине каттыштырган профэвилелдериниң Коммунистг партияны социалистг улуг Төрээн чурттуң чечектелишкенин дээш, ажалчы чоннарың аас-кежин дээш, бистик чуртка коммунизмин тургузары дээш демиселге боттарының мерген удуруткучузу, сорул киирикчи болгаш организакчызы кылдыр көрүп турар.

ССРЭ-ниң профессионал эвилелдериниң XI съездин профэвилелдериниң масса ортузунга организакчы болгаш кижиздикчи ажалчыны дуржулгазын түнөш, оларның ажал-чорудулгазында улуг четпестерни шүгүмчүлөрг болгаш бот-шүгүмчүлөрг үндээлгезин илереткен. Профэвилел организастаарының мурунда турар сорулгалары боттаандырына профэвилел организастаарының дайыңчы аргалык бедидеринче уланган практиктиг хемчеглерин съезд айткан.

Профэвилел организастаары бүүрүлгө бүүрүлгө планнарын күүседир болгаш ажыг күүседир дээш социалистг чарышты ам-даа күженишкын-биле калбартып, бүүрүлгениң чарышчыларының дуржулгазын непередип, куш ажалдык бүүрүлгүлүүн бедидери дээш улустуң шимчээшкенин баштап, көдээ ажил-агыйның бүгү адырларын кө-

дүрениге ам-даа улам идеялык киржир. Профэвилелдер эвилелдери ажалчыларның болгаш албан-аажыкчыларның материалдык болгаш культурулук негелдерин хандыра дугайында сагыш салышкыны күштүлдериң, ажалчы чоннарың коммунистг кижиздиктезиниң талазы-биле партияга улуг дузаламчыны көргүзөр.

Бо сорулгалары чедишкенингиң шийтпирлээр-биле профэвилелдер боттарының бүгү организастаарының ажалын үндесини-биле экижидерин чедип алып, профэвилел демократиязын калбартып, масса-биле харылааны быгыглап, удуруткунуң канцеларжы-бюрократсыг методтарын шийтпирли-биле дазылдан тура тыртар.

Коммунистг интиледик тургузары дээш демиселге массаларың дайыңчы организакчылары болуп боттарының бедик болгаш харысалгалыг ролюн профэвилелдер шыңгыдып шыдаар дээрзин Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинге болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге ССРЭ-ниң профессионал эвилелдериниң XI съездин бүүрүлгөп тур.

Пролетар интернационализмин чыгай идеяларын удуруткала болдурга, совет профэвилелдер даштык чурттарың ажалчы чоннары-биле хол-холундан туттунчуп алгаш, тайбындың, демократияның болгаш социализмин улуг херээн моон-даа ынак камгалап, делегелиниң ажалчы шимчээшкенин чыгыс эвин быгыглаар дээш демиселге.

Совет профэвилелдер кезээде совет нитилелдиң амьдыралчы үндесин болуп турар Коммунистг партияның политиканың шыңгы болгаш идеялык дамчыдыкчылары болуп келген болгаш болур-даа.

Коммунизмин тургузары дээш демиселге совет улустуң улуг сорул киирикчи болгаш удуруткучузу—Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязы делегерезин!

Бистик төрөөн Совет чыгаавыс делегерезин!
Бистик социалистг күчүлүг Төрээн чуртувус делегерезин!

Чехословакияның Коммунистг партиязының X съездин (4 арын).
Кур-нуң Улустуң Төп чазак чөвүлелинде (4 арын).
Польшада улус өөредилгези (4 арын).
Мендес-Франстың медегели (4 арын).

Чая-Хөл районуң «Тивилеге» колхозунуң чылгычызы эш Балган чылгы ажаар талазы-биле кончуг кызмак ажалдап турар. Эрткен чылда бүгү төрөөн белериниң кулунарың ол чыгыс-даа хорамча чокка өстүрген, оларның иштинде дон уксаалыг 26 кулунар база бар.

Ол чылгычы 1954 чылда төрөөн 125 белериниң бүгү кулунарын чидирг чокка камгалап алган. Ооң ажалгазында чылгы чыл бүрүде өзүлдегил болуп турар.

Нитиниң мал ажалын хөгжүдөр херекке Таңдыда Буденный аттыг колхозтуң малчынары болгаш ында хой мал фермазының эргелекчи эш Огнев идеялык ажалдап турар.

Хой фермазының малчынары бо чылын төрөөн 1250 баш хойдан 2163 хураганнарын, 200 өшкүдөн 120 анайларны, менди доруктуруп алган. Ынчангаш ийи чылдың дургузунда 3 муң баш хойну 5 муң баш чедир өстүрерин малчынар чедип алган.

Хой мал фермазының эргелекчи эш Огневтуң удурутказы-биле малчынар 1200 баш хой кирер 4 кажааны эки шынарлыг тудуп дооскан. Хой кыргылааны доозуп, кыргыткан болгаш дүктү күрүнеге дузагаан болган бир хойдан-на ортумаа-биле 2,4 килограмм дүктү кыргып ап турган.

Улуг-Хем районуң Маленков аттыг колхозу чылгыны дон, буденновчу уксаалыг болдурарының ажалын чорудуп турар. Артель эрткен чылда дон, буденновчу уксаалыг ийи аскыны садып алган.

Чылгычы эш Бакаа баштай кулунаан 10 бени буденновчу уксаалыг бүүрүлчү аксыр-биле эдериштирген. Амгы үеде 25 белерин дон уксаалыг аскыр-биле эдериштир дээш тускай үзүп тургускан. Колхозта чылгының үрелел ажалын улам ыңай хөгжүдериң хемчеглерин күштүлдериң чугула.

Эш Анай-оол күсүкү олар шөлүн мал семиртилгезинге чөптүг ажалдап келген. Октябрьда ыявалыга олар содуп көжөр. Сиңен болгаш тарая ажалгазы доосту бээрге, олар шөлү элбей бээр. Ол оларларны хоншарту солшутуруп тургаш мал семиртилгезинге чөптүг ажалдаар. Мал кыштагылашкынында белекелди боду чорудар. Ноябрьда кыштакже көжө бээр.

Эш Анай-оолдуң эки ажалы колхозтуң баштаар чери демделеп турар. Ону 1953 ажил-агый чыгыны түнелдиге 6 баш анай-биле шаңнаан. Эш Анай-оол болдуңу хууда ажил-агыйны база сайырадып турар. Ол ам 3 инектиг, 3 хойлуг, 10 өшкүлүг, дагаалар база өстүрүп эгелээш. Бо чылдың баштайгы беш айларында 341 күш-үнүн ажалдап алган.

ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XI съездиниң хагдынганы

Июнь 15-те ССРЭ-ниң профессионал эвилелдериниң XI съездиниң сөөгү хуралы болган. Съезд ВЦСПС-тиң ажалчыны дугайында өтчөт илеткелиң талазы-биле докладды үндүргөн, а ол ышкаш ССРЭ-ниң профессионал эвилелдериниң Уставын бадылаан.

Ооң соонда съезд профэвилелдериниң удуруткучу органнын сонгаан. Профессионал Эвилелдериниң Бүгү-эвилел Төп Чөвүлелиниң бирги пленуму июнь 17-де болган.

Пленум организастыг айтырыглар чугаалашкан.

Пленум ВЦСПС-тиң Президиумун эштер А. О. Асланов, С. Т. Бабаян, И. В. Горюхин, И. П. Гуреев, М. П. Глянец, П. Д. Ефанов, Т. В. Еремеев, С. В. Егураздов, М. В. Ильина, В. И. Крестянинов, П. Н. Коробова, К. Ф. Москалец, И. А. Новиков, Н. П. Нефедов, Н. В. Попова, Н. Н. Пшеницын, И. Я. Россочинский, Л. Н. Соловьев, Е. Т. Черединычко, Н. М. Шверник, А. И. Шевченко олар составтыг кылдыр сонгаан.

Пленум ВЦСПС-тиң даргазы эш Н. М. Шверник хуралды хагыбшаан, чугаала-

ны болза, профэвилелдериниң XI съездин болза, совет профинчээшкениниң төөгүзүңгэ эргилдегил үе-чада болур. Партияның Төп Комитетиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң байыры—чоокку үеде профэвилелдериниң ажалың дайыңчы программазы болур. Коммунистг партияның удурутказы-биле профэвилелдер ажалчыларны болгаш бүгү совет интеллигенцияны улам-на сырый каттыштыраар, коммунизмин тиңилгези дээш чаа-чаа куш-ажалчы эрес-дидим чоруктарчы оларны мобилизастаар.

(СЭТА).

ев, С. В. Егураздов, М. В. Ильина, В. И. Крестянинов, П. Н. Коробова, К. Ф. Москалец, И. А. Новиков, Н. П. Нефедов, Н. В. Попова, Н. Н. Пшеницын, И. Я. Россочинский, Л. Н. Соловьев, Е. Т. Черединычко, Н. М. Шверник, А. И. Шевченко олар составтыг кылдыр сонгаан.

Пленум ВЦСПС-тиң даргазы эш Н. М. Шверник, дарганың ора-

ВЦСПС-тиң пленумунуң дугайында информастыг дыңнадыг

ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XI съездиниң сонгааны. Профэвилелдериниң Бүгү-эвилел Төп Чөвүлелиниң бирги пленуму июнь 17-де болган.

Пленум организастыг айтырыглар чугаалашкан.

Пленум ВЦСПС-тиң Президиумун эштер А. О. Асланов, С. Т. Бабаян, И. В. Горюхин, И. П. Гуреев, М. П. Глянец, П. Д. Ефанов, Т. В. Еремеев, С. В. Егураздов, М. В. Ильина, В. И. Крестянинов, П. Н. Коробова, К. Ф. Москалец, И. А. Новиков, Н. П. Нефедов, Н. В. Попова, Н. Н. Пшеницын, И. Я. Россочинский, Л. Н. Соловьев, Е. Т. Черединычко, Н. М. Шверник, А. И. Шевченко олар составтыг кылдыр сонгаан.

Пленум ВЦСПС-тиң даргазы эш Н. М. Шверник, дарганың ора-

ев, С. В. Егураздов, М. В. Ильина, В. И. Крестянинов, П. Н. Коробова, К. Ф. Москалец, И. А. Новиков, Н. П. Нефедов, Н. В. Попова, Н. Н. Пшеницын, И. Я. Россочинский, Л. Н. Соловьев, Е. Т. Черединычко, Н. М. Шверник, А. И. Шевченко олар составтыг кылдыр сонгаан.

Пленум ВЦСПС-тиң даргазы эш Н. М. Шверник, дарганың ора-

ев, С. В. Егураздов, М. В. Ильина, В. И. Крестянинов, П. Н. Коробова, К. Ф. Москалец, И. А. Новиков, Н. П. Нефедов, Н. В. Попова, Н. Н. Пшеницын, И. Я. Россочинский, Л. Н. Соловьев, Е. Т. Черединычко, Н. М. Шверник, А. И. Шевченко олар составтыг кылдыр сонгаан.

Пленум ВЦСПС-тиң даргазы эш Н. М. Шверник, дарганың ора-

Эш П. Г. Москатовту Ленин орден-биле шаңнаар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң ЧАРЛЫ

СЭКП-ниң Төп ревизия комиссиязының даргазы эш П. Г. Москатовтуң төрүтүнгөн хүнүдүн бээр алдан хар харлаанын холбаштыр база Коммунистг партияның болгаш Совет

күрүнеңиң мурунуга ооң алдар-ханызын демделешшаан, эш Петр Георгиевич Москатовту Ленин орден-биле шаңнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ.
Москва, Кремль
1954 чылдың июнь 14.

Пленум ВЦСПС-тиң даргазы эш Н. М. Шверник, дарганың ора-

Чогаадыкчы марксизмнің шылгарангай чогаалы

(В. И. Лениннің „Улустун өнүктүрү“ деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?“ деп ажылының үнгенинен бээр 60 чылынга).

«Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп ному 1894 чылда бижээни болгаш В. И. Лениннің бири улуг ажылы болур. 90 чылдарның либералдык народниктериниң хоп-мегезенинде онза күштүү-биле илереткен болгаш марксизмниң үндөзлөрүнүн чылаш оон ырай хөгжүдери утка талазы-биле ханы база форма талазы-биле чыйынанчак берген. Ол гениалдык чогаал болза орус революшчу социал-демократияның чалбыштык программа документизи болур. В. И. Ленин нитилелдик мурнакчы революшчу күжү болур Россияның ажылчы агынның улуг төгүлүгү ролун үндөзлөп, социализм дээш демиселдиң оруун анаа айтып берген, хаан эзуну, помещиктериниң болгаш капиталистерниң узуткаарының кол чөпсөзү болур ажилчыларның болгаш тараачыларның революшчу эвилелиниң идеязы бир дугаарында идиң үндүргөн. Бо кайгамчыктык ажылынга Владимир Ильич ол үениң орус марксисцилериниң политиктиги сорулганы, база быдаргай марксисчи бөлүмнериниң чангыс марксисчи агынчы партиязы кыдыр организастаарының сорулганы бири ээлчегде кеңирлеп тургускан.

В. И. Лениннің «Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп ному Россияга капитализм хоорайга-даа, көздөгө-даа хайнышкыны-биле өзүп турар үедө көстүп келген. Ол үеде бистин чуртувуска ажыл соксадышкыны демиселге дуржулгалык хей санын улуттук пролетариадды тыптып кээп турган. Ажилчы шымчээшкениниң хөгжүдөзү, хаан эзуну болгаш капитализмге удуз ажилчы агынның революшчу демиселиниң өзүп турары, революшчунуң тодаргай чок апарганы оон революшчу демиселин баштап шыдаар ажилчы агынның бир-ай революшчу марксисчи партиязын тургузарын негеп турган.

Марксизмниң непереп тараарының болгаш бир-ай пролетариат партиязын тургузарының оруунга кол моондөк народник эзу—марксизмге өжээнишкеш, реаксылык агым болуп турган. Марксизмни көөр хөңүч чок чорукка алыскан, тараачыларның кулак кезектериниң болгаш биче буржуазияны эрге-ажыктарының илереткитери народниктер Михайловский, Кривенко, Южакон, Воронцов болгаш өскелер-даа мешачы социализмниң суртаалы-биле чажырттып алгаш, «Русское богатство» журналдың арныннан марксизмге удуз похотду ажытканнар.

Россияда ажилчы шымчээшкенин шын орукче улгаар болгаш марксисчи ажилчы партиязын тургузарын боттандырар төлөдө народник

Диалектиктик болгаш төгүлүгү материализми В. И. Ленинниң камгалааны болгаш хөгжүткени база народниктерниң субъективтиг-идеалистиг үндөзүннериң чылча шапканы

«Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп ному Владимир Ильич марксизмниң философиязын «шүгүмчүлөп» турган Михайловскийниң болгаш либералдык народник эзуну өске-даа төлөзөкчилериниң халдашкынынан марксизмни камгалаан, база төгүлүгү, нитилелдиң хөгжүдөзүннү хоойлу эзугаар болурун материалдики билдириниң дугайында, төгүлүгү улус массаларыны шитпирлиг ролунуң дугайында, диалектиктик метод болгаш оон-даа өскелерниң дугайында Маркстың кол өрөндүгүлөрүн хөгжүткөн.

90 чылдарыңк идеалистери болур либералдык народниктер кижи төрөгениниң нитилелдиң мөңгө болгаш өскерилбес чүвө деп кылдыр көрүп, нитилелдиң эңис сорулга бодалгаларын кижи, субъекти оон туралаан идеалин эзугаар тодаргайлап турар чүвө дээр дугайында байдалды идиң үндүрүп турганнар. Олар болза төгүлүгү материалдики билдирин эртем талазы-биле барымдаалык болдурууна чүвө, Маркс төгүлүгү материалдики билдирин чүгө чарлаан чүвө, ыңдыг-даа болза системалык кылдыр кайда-даа тайылбырлаваан чүвө дийжи, хоптап бадыткап турарлар. Народниктерниң баштычы Михайловский болза Маркс нитилел эртем-неринге кандыг-даа чүвө кирибээн, «Капиталда» төгүлүгү материалдики билдирин чүү-даа чүвө чок деп чугаалап турган.

В. И. Ленин народниктерниң марксизмни буржурдалдыр дээш, ону хоптаар дээр орадышкынынан өдүмүгү харыны берген, Маркста бодунуң төгүлүгү материалдики билдирин тайылбырлаваан чогаалы чок деп чүвени көргүскөш, мегечи народник шүгүмчүлөдө илереткен. Владимир Ильич Ленин «Капитал» болза эң нарын нитилел формациязын

эзуну теоретиктиг, идеялыг чылча шавары эргежок чугула турган. Ленинниң «Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп чогаалы народниктерниң марксизмге удуз ол похотунга хары болган. Народник эзунун алдагадалдык үзөлдөргө кол согушкуну Плеханов болгаш оон «Күш-ажылды хосталдыр» деп бөлүү—бирги орус марксисчү бөлүк берген. Плеханов народник идеяларын реаксылык шынчыны камгалап турган. Ындыг-даа болза, народник эзуну идея талазы-биле чылча шавары Плехановтуң болгаш оон «Күш-ажылды хосталдыр» деп бөлүүнүң чугула алдагаларынын ужурунда ам-даа ыракта доозулбаан турган. Ол төгүлүгү сорулганы В. И. Ленин күүсеткен.

Ленин «Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл, база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп бодунуң алдарлыг номуна либералдык народниктерниң шынчыны ажыткап, херек кырында улуска удуз чоруп турар болгаш революшчу демиселден ойталаарын база хаан чазак-биле элпериңиң суртаалдап турар ол мегечи «улустун өнүктүрү» эзулут арнын илереткен.

«Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп ажыл үш үндүрүлгөдөн тургустунган. Бири үндүрүлгөдө Ленин марксизм болгаш материализмге удуз турган удузланышкыны калбак тодаргайлашкынын берген, Маркс биле Энгельстиң диалектиктик болгаш төгүлүгү материализмни камгалап, улам ыңай хөгжүткөн. Ийги үндүрүлгөдө Россияның политик-экономиктик ажил-чоруулгазынга С. Южаконтуң либерал-народниктиг удузланышкынынын ханы шүгүмчүлөдө анализ бар. Ушкү үндүрүлгөдө В. И. Ленин либералдык народниктерниң реаксылык политиктиг үзөлдөрүн болгаш тактиказын шүгүмчүлөп көргөн, орус ажилчы агынның болгаш оон партиязының төгүлүгү сорулгаларын хевирлеп тургускан.

1923 чылга чедир шупту үш үндүрүлгөдө чиктен деп санап турган. Бири болгаш үшкү үндүрүлгөдө чүгө 1923 чылда тып алган. Ажилды ийги үндүрүлгөдөн амга чедир тыпшаан.

Лениниң «Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп номуң үңгени коңуч улуг болушкун болган. Революшчу социал-демократтар народниктер-биле демиселге шынчы болгаш чидиң чөпсөкти, хөдөлгөдө дайынчы удуз турганы алганнар.

Материалистик метод талазы-биле эртемниң анализтарының үлгери, «бүгү кижилер бээрүн болгаш кымдаа ажып шыдаас үлгери» болур деп көргүскөн (В. И. Ленин. Чогаал, том 1, 125 арын).

Ленин либералдык народниктерниң субъективтиг идеализмине удуз демиселге Маркстың төгүлүгү материализмниң теориязын чүгө камгалаан эвес, харын ону дыка хей айтырылгала оон ыңай хөгжүдүп, ыңчангаш төгүлүгү материалистик билдирин чаа, эң-не бедик чадага көдүргөн.

Маркс биле Энгельс материализмни социалдык болушкунуң талазыне непереткеш, нитилел хөгжүдөзүннү хоойлуларын ажытканнар, бодусту-даа, нитилелди-даа диалектиктик-материалистик билдирин чагаар бодунга кирип турар диалектиктик материализмни тургусканнар.

Народниктер кижилерге чүдүүнүң идеалистиг теориязын непередип турганнар. Олар болза «шүгүмчүлөп бодаар кижи» төгүлүгү чорудулганың кол тургузукчу болур дийжи бадыткап турганнар. Ол реаксылык теорияны эзугаар «мадырлар» шылгарангай кижилер нитилел тургузууну кандыг-бир эңис сорулгаларын хевирлеп тургузуп турарлар болгаш боттарының сорулгаларын боттандырынга массаны согуз чөпсөк кылдыр ажыглап, эңис сорулгаларына таарыштыр массаны элзиртип турарлар. Боттарын улустун өнүктүрү деп адал турар народниктер төгүлүгү шитпирлиг күжү болуру улусту санга албайн турарлар. Олар улусту идээрпеп көрүп турганнар болгаш ажилчыларны база тараачыларны шүгүмчүлөп бодаар кижилер» оларны күзөлдөн харындаш турар кандыг-даа чүвени кылдып ол болур чиг материал кылдыр санап турганнар.

Төгүүнүң хөгжүдөзүнө народниктерниң субъективтиг-идеалистиг үзөлдөрүнө удуз В. И. Ленинниң демисели сөөлгү үеге чедир бистин пропагандавыска туруп турган, кижилерге чүдүүнүң идеалистиг теорияларын илеретиринге ол амгы-даа үеде эң-не чугула ужуз-дузалык болуп турар. Коммунизмниң тургузушкунуңа Коммунистг партиязын болгаш улус массаларыңк ролун шын тайылбырларын оорунга бистин пропагандавыска кижилерге чүдүүнүң идеалистиг чорун ховар эвес үнүп турганы билдиргир болгай. Ол чорук партиязын ролун кудуладырынга, партиязы массаларыңк болгаш совет улустун калбак кезектериниң чогаалдык идекейлиг чорун эвээжедиринге чедирип турган. Кижилерге чүдүүнү массаларга чогаалдык инициативаны эвес, боттарыңк чорукту эвес, идекейлиг чорукту эвес, боттарыңк күжүңгө идегээр чорукту эвес, харын оларны оорунга бүгү-ле чүвени ийчангыс кижилер, удузгучулар кылдып кааптар деп маанар идекей чок эзуга кижизидип турган. Кижилерге чүдүүнү кадрларны партиязга, улуска, коммунизмниң херээңге бердингез эзуга эвес, харын ий-чаңгыс кижилерге согуру-биле бээрээр болгаш бердинер чорукту эзунуңа кижизидип турар, социалистиг демократизмниң, партиязын иштики демократизмниң, партиязын коллективтиг удуз турганыңк принципин үрөп турар.

Марксисчилер төгүдө «мадырлар»—улуг кижилер барың база көрүп турарлар. Ындыг-даа болза дритилелдиң амдыралыңга ол кижилер оларн нитилелдиң хөгжүдөзүннү байдалдарын кайы-хире шын биллип, оларны экинчеге канчал өскерттирип канчаар билдип турар хирези-биле чугула рольду ойноп болулар. Марксизм-ленинизм болза, төгүүнүң эзулуг чогаалдыкызы, бүгү чагаай

Народниктерниң экономикактиг үзөлдөрүн болгаш оларның политикактиг программанын В. И. Ленин чылча шапкан

Мегечи, «улустун өнүктүрү» нитилелдиң экономикактик политиктиг хөгжүдөзүннү хоойлуларын билтээ турганнар болгаш Россияның хөгжүдөзүннү кандыг бир-ле «онзагай» оруктарының дугайында идеалистиг эзу-биле күзөп турганнар, орус тараачыларның амдыралында кандыг бир-ле «онзагай» үндөзүннөр бар деп идегээрлер. Либералдык народниктер шындында кулактарны эрге-ажыктарын илергейлевишаан, көздөгө агы демиселин херексөвей турганнар, кулактарны ядыларын мөлчүп турарын көрбөй, кулак ажил-агылларны хөгжүдөзүн мактап турганнар. Улуг үлөтүргө дег капиталистиг бугурулге харылаалары теригдеп турган, капиталистиг мөлчүлгө туруп турган тараачыны тывшытып ажилдарын, үрүмкө кустаржы үлөтүрүңк народниктер «улустун үлөтүрү» деп адал турганнар. Олар ыңчангады Россияны үрүмкө тараачын ажил-агылны кандыг бир-ле «улустун» онзагай бугурулгези деп санап, ында бир-ле «онза чүвө» барын көрүп турганнар.

Народниктер болза, капитализм орус экономикактиг тургузууга кудулаашкын, регресс болур, Россияга капитализм эспес «ужурлуг» дийжи бадыткап турганнар. Олар Россияда капитализмниң хөгжүдөзүннү эргежок чугула иштики рынок чок деп санап турганнар. Михайловский болгаш өске-даа народниктер Россияга капитализм хөгжүп шыдаас, чүгө дие ол дээрге «туш болган», кылды болушкун болур чүвө дийжи турганнар. Олар Россияда «улустун бугурулгези» (тараачын тывшытып ажилдар, үрүмкө кустаржы үлөтүрү болгаш өскелер) күштүү-биле хөгжээр деп чугаалап турганнар.

Ленин болза, капитализм туш болган болушкун эвес, Россияны хөгжүдөзү объективтиг экономикактиг хоойлуларын эзугаар капиталистиг оруктап кайлаш чок баар дээр дугайында байдалды бүгү талазы-биле барымдаалык болдурун. Үрүмкө бугурулгези тодаргайлап өөренип көргөш, үрүмкө бугурулгезиңк колдап турар формазы улуг бугурулгезиңк бажында системазы болурун, ыңчангаа «кустаржы үлөтүрүңк капиталистиг эвес кылдыр организастатынган биче-бача-даа бол хөгжөөн ыңдыг адырын» Россиядан тып болбазын Ленин бугуруткен (База ында, 20 арында).

Орус экономикактиг бүгү азыларыңче, оон иштинде оон агылдадырып база чарылдырып турары көздөгө капитализмниң калба-биле ханылап кирип турарының дугайында херечилеп турар барымдааларын күш чок болдуруп турар народниктерниң экономикактиг үзөлдөрүн характерлө

чүдөлдөрүн тургузушкуну болур улус деп өөредип турар.

В. И. Ленин политиктиг демиселдиң народникчи аргаларын, ыңангыя 60—70 чылдарыңк народниктериниң чорудуп турганы индивидуалдык террорист тактиказын эң-не шиктирли-биле шүгүмчүлөзүн. Ленин ол тактиканы революшчу шымчээшкениге хоралыг деп санаан, чүгө дие ол массаларыңк демиселин ийи-чаңгыстарыңк—«мадырларны» демисели-биле солуп турган болгаш улустун революшчу шымчээшкениге бугурувес чорук болуп турган. Народниктер ажылчы чоңарыңк септик-сагыжын мөлчүкчүлөргө удуз демиселден чардыктырып турганнар, ажылчы агынның болгаш тараачыларның революшчу инициативаның база идекейлини хөгжүдөзүннү моондөк кылып турганнар болгаш революшчуга бодунуң удузгучу ролун билди алырынга ажилчы агынга шаптыктап, ажилчы агынның тускай партиязын тургузарын саададып турганнар.

Биче буржуазтарның идеологтары болгаш идеалистер-метафизиктер болур Михайловский болгаш өске-даа либералдык народниктер марксизмге боттарыңк өштүүн болгаш көөр хөңүч чорун илеретпешаан, марксизмниң философиязын, ыңангыя марксисчи диалектиктиг методун адын баксырадырып орадышкып турганнар.

Ленин оон методу Гегельдин методуна мырыңай удузланыч дээр дугайында Маркстың чугаазын сагындырып турар. Гегель болза, идеяны хөгжүдөзү херек кырында бар чүвени хөгжүдөзүн тодаргайлап турар деп санаан, а Маркс «херек кырында бар чүвө дээрге материалды чүвениң чүгө илерээшкени» деп бугуруткен.

Ленин марксизмниң үндөзүннериң тодаргайы-биле тайылбырлап, хөгжүтүшпаан, либералдык народниктерниң мегечи аргаларын базым бугуруңде ыңчаар илеретип турган.

Узелдерин болгаш оларның экономикактиг программанын В. И. Ленин чылча шапкан

«Улустун өнүктүрү» нитилелдиң экономикактик политиктиг хөгжүдөзүннү хоойлуларын билтээ турганнар болгаш Россияны хөгжүдөзүннү кандыг бир-ле «онзагай» оруктарының дугайында идеалистиг эзу-биле күзөп турганнар, орус тараачыларның амдыралында кандыг бир-ле «онзагай» үндөзүннөр бар деп идегээрлер. Либералдык народниктер шындында кулактарны эрге-ажыктарын илергейлевишаан, көздөгө агы демиселин херексөвей турганнар, кулактарны ядыларын мөлчүп турарын көрбөй, кулак ажил-агылларны хөгжүдөзүн мактап турганнар. Улуг үлөтүргө дег капиталистиг бугурулге харылаалары теригдеп турган, капиталистиг мөлчүлгө туруп турган тараачыны тывшытып ажилдарын, үрүмкө кустаржы үлөтүрүңк народниктер «улустун үлөтүрү» деп адал турганнар. Олар ыңчангады Россияны үрүмкө тараачын ажил-агылны кандыг бир-ле «улустун» онзагай бугурулгези деп санап, ында бир-ле «онза чүвө» барын көрүп турганнар.

Капитализмниң көздөгө ханылап кире бергениниң болгаш тараачыларның агыланып турарының чайгылыш чок түнели болза эрги демократтыг народник эзу либералдык народник эзуге дедир төртүнө бергени болур деп В. И. Ленин база бугуруткен. 60—70 чылдарыңк народниктер шын эвес аргалар-биле, ажык чокка, ыңдыг-даа болза хаан эзу-биле революшчу демиселди чорудуп турган революшчу народниктер болур болгаш тараачыларның помещиктер-биле демиселиниң илереткитери турганнар. 80—90 чылдарыңк народниктер болза демократтыг негелделерден ойталааннар болгаш боттарыңк идегелин тараачыларны үймээниңге эвес, харын хаан чазактың хоойлу үндүрер ажил-чорудулгазынга, «реформаларга» салып турганнар. Олар хаан эзу-биле дугурун суртаалдап, кулактарның идеологтары апарганнар.

В. И. Ленин народниктерниң экономикактиг үзөлдөрүн узуткакы характеристканы берген. «Олар капитализм чок, экспроприация чок болгаш мөлчүлгө чок капитализмни, кижизип помещиктерин болгаш либералдык администраторларның чаалааны адаанга тайын азаттап аларын олдуруп хаар чүгө чангыс мешачы бараныңк ажил-агылны күзөп турарлар» деп В. И. Ленин бижээни (База ында, 223 арында).

Ленин «улустун өнүктүрү» политиктиг программаның ол программа болза, мөлчүткен массаларыңк капитализмге, помещиктерге болгаш буржуазияга удуз демиселден ойталаарына таарыштырган-дыр деп бугуруткен, узуткакы шүгүмчүлөргө таварыштырган. Народниктер хаан эзуга чүгө сөс кырыга удузланып турганнар, шындында олар хаан чазак-биле элпериңиң суртаалдап турганнар. Олар хаан чазакты эки деп мактаарыңга, оон мурунуга чаппалаарыңга чедир кудулап башканын. 60—70 чылдарыңк народник эзуңуңк кылганы революшчаның характерлөвишаан, либералдык народниктерниң политиктиг программаның узутказын ажытыпшаан, В. И. Ленинниң бижээни болза: «Амгы нитилелдиң үндөзүннереңге удуз социалистиг революшчеге тараачыларны көдүрүп үндүреринге таарыштырган политиктиг программа—амгы нитилелдиң үндөзүннериң камгалап тургаш, тараачыларны байдалын септээр, «экинжи

дер» дээш программа өзүп келген; (База ында, 246—247 арынар).

Либералдык народниктер ыңчангады нитилелде улам чидиги турар агынның антагонизмни чагыпшаан, экономикактиг тургузуугу хаанниң реформаларыңк аргазы-биле «экинжидерин», тараачыларны мөлчүткенин «кошкандырыңк» орадышкып турганнар. Оларның политиктиг программаны болза, тараачын банкыны эде организастаарының, чирк

Орус социал-демократтарның политиктиг сорулгаларын В. И. Ленинниң үндөзлөзүн

«Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп ажылга В. И. Ленин ажылчы агынның революшчу демиселиниң дайынчы программаның чогааткан, орус социал-демократтарның кол сорулгалы социалистиг ажилчы партиязын организастаары болур деп көргүскөш, оларның ролун болгаш сорулгаларын тодаргайлаан. Ыңчангады Россияда нитилел харылааларыңк антагонистг байдалын пролетар массаларга тайылбырлап бербейн, бүгү ажылчы чоңарыңк хосталдыр дээш демиселге, бүгү ажилчы чоңарыңк болгаш мөлчүткенин карачангыс болгаш чагаар төлөзөкчи болур орус ажилчы агынның төгүлүгү ролун оларның мурунуга илеретпейн тургаш ажилчыларны абсолютизм-биле болгаш мөлчүкчү агылар-биле демиселге сырый каттыштырып болбас деп В. И. Ленин айтып турган.

Ыңчангаш В. И. Ленин революшчуга пролетариаттың гегемонизмниң идеязын, бүгү ажилчы чоңарыңк хаан чазакка болгаш капитализмге удуз демиселге бодунуң соо-биле элзиртип шыдаар баштыңы болгаш удузгучу болур оон ролун тодаргай чогааткан. Ол байдалдарга дүшүрү социал-демократтарның сорулганы болза ажилчыларның түс-түс бөлүктөрүннү хаан чазактың болгаш капитализмниң кара-туразында чоруунга удуз тарамык стакаларын болгаш өске-даа көстүп келген удузланышкыны «...буржуаз эзу-чорумга удуз уланган болгаш эспроприаторларны экспроприастаарыңче, ажыкчы чоңу дарлаарыңга үндөзлөткөш нитилел эзу-чорумнарын узуткаарыңче орадышкың» бүгү орус ажилчы агынның организастыг демиселине хуудулары болур (База ында, 280 арында).

Ындыг-даа болза социал-демократтар ажилчы агынның революшчу демиселиниң идеялыг удуз турганы чүгө марксисчи теорияны шимчээдип алгаш чедишкенин боттандырып шыдаар. Орус марксисчиге теоретиктиг ажилыңк, марксисчи теорияның чогаалдыкы байдалыңк кончут улуг ужуз-дузазын болгаш оон пролетариаттың революшчу демиселине канчаар-даа аажок улуг рольдуун медегелишаан, Ленин марксизмниң үндөзүн байдалдарыңк бирээш—теория биле практикаңк чарылбазыңк дугайында, революшчу практиканы шитпирлиг болгаш тодаргайлаар ролунуң дугайында өөредиги хөгжүткөн. Пролетариаттың идеялыг удузгучулары марксисчиге сорулгалы болза, марксисчи теорияның революшчу практика-биле сырый, чарылбас харылаазыны тургузарыңче чайгылыш чокка орадышкы болур деп Ленин өөртөткен.

Революшчу шимчээшкениге гегемон болур орус ажилчы агынның мурнакчы, башкарыңк ролун айтыткаш, хаан чазакты, помещиктерин болгаш капиталистерни дүжүрениңге кол чөпсөктерин бирээш болур пролетариаттың тараачылар-биле революшчу эвилелиниң идеязын «Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп ному Ленин бир дугаарында идиң үндүргөн. Крепостниктиг корум-чорумну узуткаарыңга Россияда тараачылар эң сонургалдыг, ыңчангаа тараачылар революшчу шимчээшкениге депшилгели күш болуу турар деп чүвени чүгө Ленин бир дугаарында көргүскөн.

Ленин пролетариат биле тараачыларны эвилелиниң идеязын II Интернационалдың баштыңчылары-биле, меньшевиктер-биле болгаш эсерлер-биле эптеш чок демиселге камгалап алган. Улустун өжээниң дайынчылары—троцкистер, бурхаринчлер болгаш националисттер меньшевикчи шуугаазыны талкырлавишаан, пролетариат биле тараачыларны эвилелиниң психитиказын херек чок деп, тараачылар дугайында партиязга өлүмүгү политиканы дөгээрин орадышканын. Коммунистг партия троцкистерин болгаш капитализмниң барың үзөлдиги катал тургузуучуларын эле

чээлини болгаш өскелерин чорударыңк негелдеси болуп турган.

Боттарын «Улустун өнүктүрү» бис деп адал турган народниктер шындында оон дайынчы, мөлчүкчү агынның—кулактарның идеологтары болуп турганнар. Народниктер сөөдө барып контрреволюшчу партия, капиталистиг тургузуугуңк чалчазы апарган эсерлерни партиязы болуп, оон ыңай революшча кылганы билдиргир-ле болгай.

Буржуаз-демократтыг революшчаның социалистиг революшчеге шийчиги өзөдүннү генералдык Ленинниң идеязын Ленинниң «Улустун өнүктүрү» деп кымнарыл база олар социал-демократтарга удуз канчаар демисежип турарларыл?» деп төгүлүгү чогаалыга бир-ле дугаар хевиржидип чогааткан.

Гениалдык Ленинниң көрүүшүнү ыраккы келир үеге ханылаан. Ленинниң улуг идеялары ажилчы агынның демиселиниң оруун чыйындыр чыраткан. Ленинниң төгүлүгү номуңуң допчул эстеринде Коммунистг партияга баштаган Россияны ажилчы агынның удуз тургалык чорааш бүгү делегейге төгүлүгү тиелелерин чедип алган демиселини тодаргай программаны берген. В. И. Ленинниң бижээни болза, кажан ажилчы агынның мурнакчы төлөзөкчилер «эртөмөгү социализмниң идеяларын, орус ажилчы агынның төгүлүгү ролунуң дугайында идеяны шимчээдиң алканда, кажан ол идеялар калбак непертешкенин алганда ыңчаарда ажилчыларның ортузунга ажилчыларның амгы быдаргай экономикактиг дайынчы меделердиң аргы демиселиңче хуудурулар бижиг организастаар ты-вылгылап кээр, ыңчаарда орус ажилчы агынның демократтыг элементилериниң бажыңга туруп алгаш абсолютизмни чүүй шавар болгаш орус пролетариатты (бүгү чурттарын пролетариат-биле кожа) ажык политиктиг демиселиңк дорт оруу-биле тиелелгели коммунистг революшчуга чедире бээр» (База ында, 282 арын).

Россияны ажилчы агынның Коммунистг партиязын удуз тургалык-биле эрткени бүгү улуг болгаш алдарлыг орук, бистин Төрүн чуртувустун ажилчы чоңарыңк бүгү делегейге төгүлүгү тиелелерге чедирип келген орус гениалдык Ленинни баш бурунгаар көрүүшкүнүң чыйынанчак бугуруннүң болуп турар.

Коммунистг партия ажилчы агын-биле күш-ажыкчы тараачыларны эвилелин организастаан болгаш бистин улусту Октябрьниң социалистиг Улуг революшчаның тиелелгезинге, пролетариаттың диктатуразын тургузарыңга, ССР-ге социализмниң тиелелгезинге өжөктөгөн. Ыңчангаа ам партияз совет улусту коммунизм тургузушкунуң оруу-биле аппарат чыла ажилчы агын-биле тараачыларны эвилелиниң дугайында Ленинни өөредиги удуз тургал болдуруп турар. Көздө ажилчы агынны улам ыңай көдүреринче угландырган партиязы болгаш чазакты хемчеглер ажилчы агын биле тараачыларны эвилелин улам ыңай быжылгаарыңга үнөлөп четпес ужуз-дузалык болуп турар.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездинде 1954 чылдың июнь 12-де

ЭШ Н. С. ХРУЩЕВТУН ЧУГААЗЫ

(Эгеги үшкүчүндө).

Совет Эвилелин кыдыгыл дие, дээрги империалисттерни кыжаанынга—совет улус кыжаныглардан каян-даа кортпайн келген болгаш...

Ам улус демократиясынын чурттары база-ла мурунда турганы ышкыш эвес. Олар өскөн болгаш быжыккан, ынчангаш оларга халдашкын болур болза, боттарын комундапас, боттарынын чаалап алышкынын камгалап ап шыдаар.

Совет Эвилелин, Кыдат Улус Республикасы, Чехословак Республикасы, улус демократиясынын бүгү чурттары каттыштырып турар, быжыкпайрыл-биле кандагытын демократиянын болгаш социализмдин күчүдү лагер шери авантюраларына ынакшырларга төлөпг харыны бериш шыдаар.

Чехословак улустун бодунуң нация болуп турарына кыжанып турган немец помещиктерин болгаш капиталисттерин дарлаандан чехословак улус хей чүс чылдарың дургузунда...

Совет Эвилелин, коммунисттик партиянын чурттарына чыгып турар, быжыкпайрыл-биле кандагытын демократиянын болгаш социализмдин күчүдү лагер шери авантюраларына ынакшырларга төлөпг харыны бериш шыдаар.

Сурагыл чех чогаалчы Карел Чапектин өстери-биле чугаалаарга чыланарың хораның салдырбас болгаш арзыларың дийтерин ырзайттырбас төлөдө, чаа дайыны өскүртүрбени, агрессия бөлүктөрүн планарың боттаңдырбаны кижэ төрөлгөтөтүн мурунуга хүдээге тайбыңдың бүгү камгалакчыларыңа хүдээдиң турар.

Делегейде кадык күштер бар болгаш ол күштер хей нуруу болуп турар. Олар тайбыңны быжыккаларың туружунда туруп, чаа дайыны кыпырын ораалдап турар агрессорларың кычыктырбайн турар.

Эштер! Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездин харымсалгалыг сорулгаларың шитирлеп турар-дыр. IX съездин соонда эркен беш чылдарың дургузунда партияның ажылың түнелип съезд кылып, хостуг болгаш демократтыг Чехословакияга социализмнің үндөзүнөтүн моон сонгааргы тургузуушкунуң оруктарың айтып турар.

1921 чылда улуг Ленин Чехословак компартияның дугайың чугаалааш, ажылчы чоннарың улуг нурууң компартияның таланычы хандыларың эргежок чугулазың, тилетирбес күштү тургузар төлөдө, ажылчынарың партияже хандыларың үргүчүлөрүң эргежок чугулазың демделгезиң.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясы ам өзүлүг улуг күш болуп берген. Ол партия чехословак ажылчы чоннарың идегелин, акы-думка коммунисттик болгаш ажылчы партияларың хүндүктелип болгаш ынакшытын чаалап алган.

Улус-демократтыг күрүнени быжыглаар дээш демсел чоруп турда Чехословакиянын Коммунисттик партиясы улустун эң эки, муракчы күштерин бодунуң хүрээленде каттыштырган массалыг партия болу берген.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездинде

Совет Эвилелин, коммунисттик партиясынын Төп Комитеди Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездинде акы-думка байырың чедирип тур.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясы ажылчы чоннарың калбак массаларың идегелиңе болгаш деткимчезинге даянып алгаш, улус демократтыг күрүнени быжыглаар, социализмнің үндөзүнөтүн тургузар талазы-биле улуг чедишкыннерин чедиң алган.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын Төп Комитеди бүгү сепкил-сагыжыңдан күзеп тур.

Чехословакиянын ажылчын ангызының болгаш бүгү ажылчы чоннарының муракчы отряды—Чехословакиянын Коммунисттик партиясы делгерезин!

Совет Эвилелин, коммунисттик партиясынын Төп Комитеди.

(Бүгү залга динмиттиг, үргүчүлөдиг байырлашкын. Төлөдөр «Совет Эвилелин делгерезин!», «Совет Эвилелин, коммунисттик партиясы делгерезин!», «Тайбың делгерезин!», «Совет Эвилелин-биле мөңгө үелерде найырал!» деп йөрээлдерин салып турган. «Ура!» деп үнер. Төлөдөр болгаш аалчылар партиягы гимн «Интернационалды» ырлаан).

нын политиказын оларның шын билеринде деп марксизм-ленинизм өөредип турар.

Моон ужурунда коммунисттик партияларың сорулгалы болза, чоннуң язы-бүрү кезектеринден партияның хүрээленде кирген партия кезигүннерин кижизидер талазы-биле кызымак шудургу ажылды чорудары, партияны ам-даа улам быжык болгаш сырый каттышкан болдулар төлөдө, марксизм-ленини партиягы чоруктуң өзүзүңа оларны кижизидер болур.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясы моон-даа ыңай бодунуң партиягы хүрээленде дайынчы чагыс эвин быжыглап, арыг-чагайын сагып, политикагы серемчиледди бедидип, партияга шүгүмчүлөдди болгаш бот-шүгүмчүлөдди калбартып, коллективтиг удурулганың принципин чайгылыш чокка чорудуп, улус-биле — ажылчын ангы-биле, күш-ажылчы тараачын чон-биле, интеллигенция-биле бодунуң харыл-аазың быжыглаар дээрзинге чыгың турбас.

Ол чорук Коммунисттик партияга болгаш Чехословак Республиканың чазанга өртектерин үргүчүлүг идегелиң айтыңган политиказың чедишкынниң чорудар, улустун өзүп турар материалдыг болгаш утаа-болал негеддерин улам долзуу-биле хандырар органы бээр.

Револютур пролетар партия бир эвес улуска даяныр, бодунуң ажыл-чорудулгазыңа марксизм-ленини теорияны удурулга болдуруп шыдаар, ол теорияны төлөгүтү үе байдалга, бодунуң чуртунуң онкагы байдалыңа чогадыкчы ажылгаар болза, ол партия тилетирбес болур деп чүвени делегейниң коммунисттик шимчешкынниң дуржулгасы өөредип турар.

Чехословакиянын амдыралыңда чугула болушкун болуп турар силерниң съездинерниң чедишкынниң болуп, үрө-түнөлдиг ажылдазың дээр күзелениң илередирин чөпшээрер көрүр. Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездиниң шитирлеп партияны ам-даа улам сырый каттыштырып, коллективтиг удурулганың ролюн ам-даа улам бедик көдүрер болгаш Чехословак Республиканың социализмче шитирлеп моон ыңайгы оруктарың тодарадыр.

Совет Эвилелин, коммунисттик партиясынын Төп Комитеди моон дараазыңда байырың Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездинге дамчыдарың бистич төлөзлөргө дааскан.

Совет Эвилелин, коммунисттик партиясынын Төп Комитеди моон дараазыңда байырың Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездинге дамчыдарың бистич төлөзлөргө дааскан.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездинде

ПРАГА. Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын июнь 15-теги эртенги хуралыңа Новотныйның, Штетканың болгаш Широкийның илеткелдерин талазы-биле саналдар беришкени доозулган.

Чехословакиянын Коммунисттик партиясы болза, бодунуң съездинге тилетелгелгел келген деп чүвени илеткелдер болгаш саналдар көргүскен.

Чугаалажып көрүп турган айтырылганың талазы-биле съездинге маргыладалар талазы-биле илеткелчилер Новотный, Штетка болгаш Широкий олар допчу хары бербизнер.

Мандат комиссиясының илеткелдин бадылааның соонда съезд партияның XI болгаш X съездинерин аразында үениң дургузунда ЧКП-ның ТК-зының ажыл-чорудулгазын чүүлдүг деп көрүп турар, эш Новотныйның кылганы илеткелди чүүлдүг деп көрүп турар резолюцияны чагыс эп-сеткилдиг хүлээп алган болгаш база ону Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын моон сонгааргы ажыл-чорудулгазыңа директива кылдыр бадылаан.

ЧКП-ның X съездин ол ышкыш Төп ревизия комиссиясының медээзин бадылаан.

Оң соонда Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын X съездин хүй айтырымың бешки пунктузунче шилчээн болгаш «Чехословакиянын Коммунисттик партиясының Уставына өскерилгелер» деп илеткелди Вацлав Пашектиң кылганы дыйнаан.

Съезд болза, партия Уставына негеддер болгаш өскерилгелер кирерин илеткелге айтыканың өзугаар бадылаан.

Съездиниң хаалгы хуралыңа Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын Төп Комитеди сонгаан (СЭТА).

Кур-нун Улустун Төп чазак чөвүлелинде

ПЕКИН. Июнь 14-те Мао Цзэ-дунуң даргалааны-биле Улустун Төп чазак чөвүлелиниң 30-ги хуралы болганы солуннарда дыйнаткан.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралыңа Улустун Төп чазак чөвүлелиниң даргасының орадакчылары болгаш оон-даа өскелер олуржуп турган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Хуралдың чорудулгазында санал бергеннер Кур-нун конституциязының төлөвилелин бир үн-биле чүүлдүг деп көрүп болгаш деткип турарын илереткен. Оң соонда Улустун Төп чазак чөвүлели Кур-нун конституциязының төлөвилелин болгаш ону калбаа-биле чугаалажып көөр төлөдө Кур-нун конституциязының төлөвилелин чарлаар дугайында шитирлеп бир үн-биле хүлээп алган.

Улустун Төп чазак чөвүлелиниң хуралы Кыдат Улус Республиканың конституциязыңа чогадып кылдыр талазы-биле комиссияның илеткелдин дыйнаан. Кур-нун конституциязының төлөвилелин тургузарда комиссия Кур-нун конституциязының төлөвилелин дугайында Кыдаттың Коммунисттик партиясынын ТК-ның саналдарың барымдалаан деп комиссияны илеткелдин айтып турар.

Комиссияның ажылы март 23-тен июнь 11-ге чедир чоруткан. Улустун Төп чазак чөвүлелиниң көрүлгезинге киритинген Кур-нун конституция-

зының төлөвилелин тургузарыңа 8 муң ажыг кижэ кирешкен: Бүгү-кыдаттың улустун политикагы консультативтиг чөвүлел комитетиниң кезигүннери, жокуларың, хоорайларың улуг административтиг районнарының, демократтыг партияларының, хей-ниити организацияларының болгаш чепсектиг күштериниң удурутур органнарының харымсалгалыг ажыл-дакчылары.

Мендес-Франстың медеглеи

ПАРИЖ. Франс Пресс агентелиниң дамчытканы болза:

Бодунуң сүмележилгелериниң дугайың парламта конференциязыңа дыйнатпышаан, Мендес-Франстың медеглэзин:

Бодунуң беседаларының үезинде кижизигейн кол нуруулайында Индий-Кыдатта байдалче утлаан мен. Парламент индий-кыдат айтырыгы шитирлеп турган талазы-биле тодарай сорулганы чаа чазакка дагыр аргалыг болур ужурут. Ону болур чогууру-биле чедиң алырын парламтинге тайылбырлаар ужурут: ылангыя бистич эвилелчилери-биле болгаш каттыжып кирген күрүнелер-биле холбаалыг болбушаан, Женевага үргүчүлөрүң аргазы-биле чедиң ап болур.

Мен бодаарымга амгы үедө Женевага француз улустун күзөл чүткүлдеринге дүүштүр шитирлеп турган оруу-биле барып болур-дыр.

Мендес-Франс генерал Гийом болгаш штабтар началькитери-биле беседалашканы айтыкан.

Оон ыңай Мендес-Франс чазак угуулазының текстизин белеткээр дугайың боданыр ужурут мен деп айтыккан, ынчангаш ону Национал хуралдың мурунуга кажан тургузар аргалыг болурун июнь 16-